Posudek na diplomovou práci

Cecilie Hynková

ŽIDOVSKÉ BAJKY.

BERECHJA BEN NATRONAJ HA-NAKDAN: „MIŠLE ŠU^{c}ALIM“

Bajka je v židovské literatuře útvarem známým už ze starověkého literárního fondu, dochovaného v knihách Starého zákona. Odtud jsou nejvíce citované a žánru bajky také nejvíce odpovídají dvě pasáže z historických knih, které ilustrují popisovanou politickou situaci. Jiné starozákonní příklady žánru *mašal*, ke kterému se židovské bajky řadí, lze charakterizovat jako podobenství nebo naučení. Tento obsahový typ *mašalu* převážil pak v následujících obdobích, kdy se stal oblíbeným prvkem etické a didaktické literatury – *musaru*.

Sbírka *Mišle šu^{c}alim* Berechji ben Natronaje ha-Nakdana, která je tématem předložené diplomové práce Cecilie Hynkové, náleží ke klasickým dílům tohoto žánru; po celá staletí zůstala v židovských pospolitostech oblíbenou četbou i bohatě využívaným fondem etických příkladů jak v hebrejské rabínské literatuře, tak v popularizační literatuře *musar* psané v jidiš 16. – 17. století. Diplomantka si toto dílo a jeho autora zvolila s jasně formulovaným záměrem představit je v historickém a literárním kontextu, s tím, že se podrobně zabývá jeho pramennou a obsahovou analýzou a pozornost věnuje i rozboru jeho jazyka a literární formy.

Předložená diplomová práce se člení na logicky navazující kapitoly. První z nich (Úvod) je velmi přínosná tím, že shrnuje dosavadní bádání o fenoménu bajky v judaismu a hodnotí základní literaturu, o kterou se autorka ve svém studiu opírala (kromě klasických pojednání od učenců Wissenschaft des Judentums jde především o literárně-folkloristické dílo Ch. Schwarzbauma a dosud nepřekonanou edici A.M.Habermanna), a stanoví cíle vlastní práce. Další kapitoly se pak zabývají nejprve žánrem bajky obecně a posléze problematikou jeho vývoje v židovském kulturním prostředí (kapitoly 2 a 3). Nejrozsáhlejší 4. kapitola je věnována přímo autorovi *Mišle šu^{c}alim* a jeho sbírce: autorka práce pojednává toto téma komplexně a zasvěceně, od okolností a datování vzniku sbírky, přes její strukturu a obsah po přehled jejích tištěných vydání, rukopisných verzí a překladů; poslední zahrnují i použití některých bajek v pozdější literatuře *musar*. Kromě těchto popisných úseků, které mají ráz velmi pečlivé vnější kritiky, obsahuje tato kapitola dvě součásti, které jsou vlastním přínosem autorky: 1) obsáhlé, podrobné tabulky „postav vystupujících v Mišle šu^{c}alim“ (s. 64-78), které tvoří podstatný doplněk folkloristické charakteristiky sbírky v dosavadní literatuře, 2) komentovaný překlad tří bajek, vybraných z hlediska jejich ryzího původu v židovském prostředí či naopak ilustrujících Berachjovo zpracování evropských látek. Připomínám, že do češtiny nebyla jeho sbírka dosud přeložena, s výjimkou několika textů přeložených z latiny pro účely diplomové práce z oboru klasické filologie (s. 89).

V závěru autorka diplomové práce shrnuje výsledky provedené analýzy sbírky *Mišle šu^{c}alim* a mimo jiné konstatuje, že tato hebrejská literární památka vychází především z evropských zdrojů, „z ezopských bajek, jejich středověkých verzí a úprav a z dalších středověkých evropských děl. Mohou tak být důkazem toho, že ani Židé žijící v křesťanských oblastech Evropy nebyli izolováni od okolní, většinové kultury kromě židovských děl nacházeli inspiraci i v dílech křesťanských a pohanských…“ (s.100). Shrnuje také jazykový charakter těchto bajek, které jsou psány „kvalitní rýmovanou prózou, proloženou básněmi“ (tamtéž). (Tento styl *sadž^{c}* a *melica*, typický pro tvorbu sefardských autorů z muslimského kulturního okruhu, by v souvislosti se stále nevyřešenou otázkou o původu Berachji ben Natronaje hovořil ve prospěch jeho příslušnosti k židovské diaspoře v jižní Francii.)

Celkové hodnocení:
Zpracování všech částí diplomové práce Cecilie Hynkové svědčí o seriózním badatelském přístupu autorky a výsledkem je další zdařilý příspěvek k sérii studií o židovské a hebrejské literatuře, které dosud vznikly v Ústavu Blízkého východu a Afriky na úrovni magisterských a doktorských disertačních prací. Po obsahové i metodologické stránce tato práce plně prokazuje odborné hebraistické schopnosti diplomantky a po stránce formální odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci. Má všechny požadované náležitosti, anotaci, strukturovaný obsah a résumé v češtině a angličtině, precizně zpracovaný poznámkový aparát, strukturovanou bibliografii použitých pramenů a literatury, poznámku o transkripci hebrejských výrazů a seznam zkratek (v rámci Úvodu), a přílohu (26 položek) s ukázkami studovaných hebrejských textů a titulních listů edic *Mišle šu^{c}alim.* Je třeba také zdůraznit autorčinu kultivovanou češtinu a čtivý styl.
Vzhledem ke kvalitám předložené diplomové práce ji jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako výbornou. Kromě toho navrhuji uznat tuto práci jako rigorózní a doporučuji její publikaci buď v celkové podobě, nebo ve formě odborné studie v orientalistickém, etnologickém nebo literárním periodiku.

V Praze dne 6. září 2011.

Doc.PhDr.Jiřina Šedinová, CSc.